

بررسی مقایسه دیدگاه‌های پرستاران و دبیران مرد در مورد مشکلات ناشی از افزایش جمعیت در شهر همدان.

پژوهشگر:

مسعود خداویسی

فوق لیسانس بهداشت جامعه

استاد راهنما:

فاطمه عباسی مرنی

فوق لیسانس بهداشت جامعه

استاد مشاور:

معصومه رحیمی نیا

فوق لیسانس بهداشت جامعه

استاد آمار:

پرویز کمالی استادیار دانشکده بهداشت

استاد ناظر:

اکرم نجف یارندی فوق لیسانس داخلی و جراحی.

گروه مورد مطالعه با درصد بالایی نسبت به مشکلات ناشی از افزایش جمعیت دارای دیدگاه موافقی بوده‌اند و بین دیدگاه‌های آنها اختلاف معنی‌دار آماری وجود نداشت همچنین یافته‌ها نشان دادند که بین سن، میزان تحصیلات، سنوات خدمتی، وضعیت تاهل، طول مدت تاهل و تعداد فرزندان با دیدگاه واحدهای مورد پژوهش

در سه قسمت تنظیم شده است. قسمت اول مشخصات فردی واحدهای مورد پژوهش، قسمت دوم شامل سئوالات مربوط به مشکلات بهداشتی ناشی از افزایش جمعیت و قسمت سوم شامل سئوالات مربوط به مشکلات اقتصادی-اجتماعی ناشی از افزایش جمعیت بوده است. نتایج بررسی نشان داده که هر دو

پژوهش حاضر یک مطالعه زمینه‌ای بوده است که به منظور بررسی و مقایسه دیدگاه‌های پرستاران و دبیران مرد در مورد مشکلات ناشی از افزایش جمعیت در شهر همدان انجام گرفته است. در این پژوهش تعداد ۴۰ نفر پرستار مرد و ۴۰ نفر دبیر مرد شرکت داشته‌اند. ابزار گردآوری داده‌ها در این بررسی پرسشنامه بوده است که

نسبت به مشکلات ناشی از افزایش جمعیت همبستگی معنی‌داری وجود نداشت.

زمینه پژوهش:

چهره جهان در آستانه ورود به قرن بیست و یکم دستخوش تغییرات عمده‌ای می‌باشد و دو عامل اصلی یعنی جمعیت و تکنولوژی دست‌اندرکار دگرگون کردن چهره جهان بشمار می‌روند. سایر پدیده‌ها در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و غیره تحت تاثیر این دو عامل ریشه‌ای شکل گرفته و پیامد تحولات ناشی از افزایش جمعیت و پیشرفت تکنولوژی هستند. جمعیت و تکنولوژی نه در کنار یکدیگر بلکه در مقابله با یکدیگر آینده جهان را ترسیم می‌کنند (آزاد، ۱۳۶۹، صفحه ۲۳).

جمعیت جهان طی مدت یک قرن (۱۹۳۰ - ۱۸۳۰) از یک میلیارد نفر به دو - میلیارد نفر رسید در حالیکه برای رسیدن به مرز ۳ میلیارد نفر، ۳۰ سال (۱۹۶۰ - ۱۹۳۰)، چهار میلیارد نفر ۱۶ سال (۱۹۷۶ - ۱۹۶۰) و برای پنج میلیارد نفر، ۱۲ سال طول کشیده است و بدین ترتیب رسیدن به مرز شش میلیارد حدود ۱۰ سال طول خواهد کشید (ناصحی، ۱۳۷۱، صفحه ۷۱). در قاره آسیا ایران یکی از کشورهای بالائی برخوردار است. جمعیت ایران در سال ۱۳۰۰ حدود ۱۰ میلیون نفر بود و در سرشماری ۱۳۳۵ به ۱۹ میلیون نفر رسید. این رقم در ۱۰ سال بعد یعنی در سال ۱۳۴۵ به ۲۶ میلیون

نفر افزایش پیدا کرد. بدنبال سرشماری سال ۱۳۵۵ جمعیت کشور به ۳۳/۵ میلیون نفر و در سال ۱۳۶۵ به بیش از ۴۹ میلیون نفر رسید (حق جوئی، ۱۳۶۸، صفحه ۶۸).

افزایش سریع جمعیت در ایران و کشورهای در حال توسعه متناسب با منابع و امکانات نبوده بطوریکه کشورهای در حال توسعه با داشتن قسمت بزرگی از جمعیت دنیا از کمترین منابع و امکانات برخوردار هستند. مورلی و لاول (۱۳۷۱) در این مورد می‌نویسند: کشورهای در حال توسعه دارای ۷۵ درصد جمعیت جهان، ۳۰ درصد گندم جهان، ۱۸ درصد درآمدهای حاصل از صادرات، ۱۷ درصد کل درآمد سرانه، ۱۵ درصد مصرف انرژی، ۵ درصد علوم و تکنولوژی، ۶ درصد هزینه‌های بهداشتی، ۱۱ درصد مخارج آموزشی و ۸ درصد صنعت جهان می‌باشند (صفحه ۴).

بنابراین عدم تناسب بین منابع، امکانات و تکنولوژی با رشد جمعیت مشکلات بی‌شماری را به همراه داشته است. رشد روزافزون جمعیت و مشکلات ناشی از آن امروز بیش از هر زمان دیگری مشهود می‌باشد مشکلات بهداشتی، اقتصادی اجتماعی، فرهنگی، آموزشی، تربیتی و روانی که هر روز دامنه آن گسترده‌تر می‌شود چیزی نیست که بتوان از آن چشم‌پوشی کرد چرا که حیات بشری را به مخاطره انداخته است.

لذا با توجه به مشکلات فراوانی که در نتیجه رشد بی‌رویه جمعیت

بوجود می‌آید در شرایط فعلی موضوع کنترل رشد جمعیت در کشور ما باید بصورت امری جدی تلقی شود و آگاهی از دیدگاه مردم جامعه در مورد مشکل ناشی از افزایش جمعیت می‌تواند دست‌اندرکاران و برنامه‌زیرا بهداشتی کشور را در طرح و اجرای برنامه تنظیم خانواده یاری دهد. اعضاء بهداشتی - درمانی و آموزشی از جمله مهمترین افرادی هستند که در این مسئله مداخلات کارآمدی دارند. از آنجا که نقش دبیران در تغییر دیدگاه دو گروه نوجوانان و جوانان جامعه حائز اهمیت است و از طرفی پرستاران نیز گروهی از افراد جامعه هستند که با قشر وسیعی از مددجویان، بیماران و خانواده‌هایشان دائماً در تماس هستند و نقش آنها در تغییر رفتار و طرز فکر افراد جامعه اهمیت فراوانی دارد و با توجه به اینکه نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که در جامعه کنونی ما مردان نقش تعیین‌کننده‌ای در مورد تنظیم خانواده دارند و از آنجائیکه همدان یکی از شهرهایی است که از رشد جمعیت بالائی برخوردار است به نظر پژوهشگر، تحقیقی با عنوان «بررسی و مقایسه دیدگاه‌های پرستاران و دبیران مرد در مورد مشکلات ناشی از افزایش جمعیت در شهر همدان» ضروری به نظر می‌رسد.

اهداف پژوهش:

هدف کلی: تعیین موارد اشتراک و اختلاف بین دیدگاه‌های پرستاران و دبیران در مورد مشکلات ناشی از

افزایش جمعیت.

فردی آنها

اهداف ویژه:

- ۱- تعیین مشخصات فردی پرستاران و دبیران مرد
- ۲- تعیین دیدگاههای پرستاران و دبیران مرد در مورد مشکلات ناشی از افزایش جمعیت.
- ۳- مقایسه دیدگاههای پرستاران و دبیران مرد در مورد مشکلات ناشی از افزایش جمعیت
- ۴- تعیین ارتباط بین دیدگاههای پرستاران و دبیران با مشخصات

فرضیه پژوهش:

دیدگاههای پرستاران مرد با دیدگاههای دبیران مرد در مورد مشکلات ناشی از افزایش جمعیت متفاوت است.

روش پژوهش:

نوع پژوهش: پژوهش حاضر از نوع مطالعه زمینه‌ای است. پژوهشگر نیز طی آن ابتدا دیدگاههای دو گروه پرستاران و

دبیران را بررسی نموده، سپس به مقایسه دیدگاههای این دو گروه پرداخته و تنها به توصیف دیدگاه اکتفا نکرده و عوامل معددی را نیز در این رابطه با دیدگاههای افراد، مطالعه و دو گروه را از نظر این عوامل مقایسه نموده است.

جامعه پژوهش:

جامعه این پژوهش را کلیه پرستاران مرد شاغل در بیمارستانهای وابسته به دانشگاه علوم پزشکی همدان و کلیه دبیران مرد شاغل در دبیرستانهای پسرانه آموزش و پرورش همدان تشکیل داده‌اند.

نمونه پژوهش و روش نمونه‌گیری:

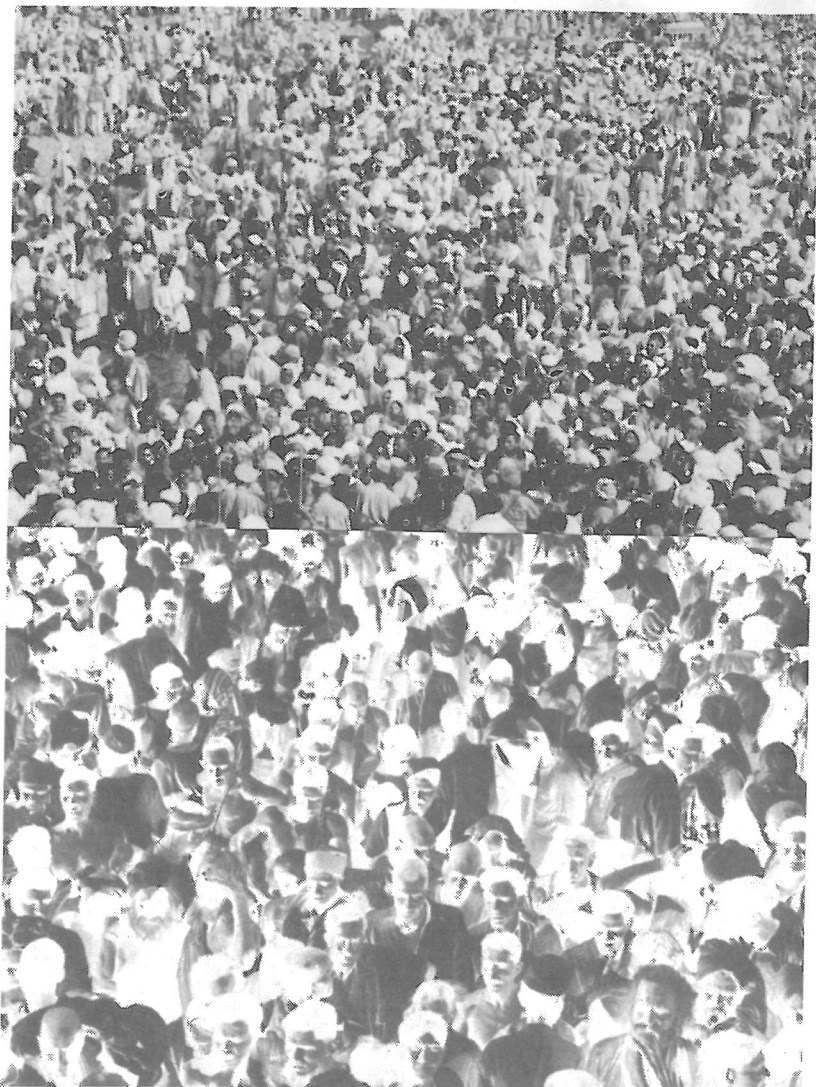
در این پژوهش نمونه‌ای با حجم ۸۰ نفر یعنی ۴۰ نفر پرستار و ۴۰ نفر دبیر مرد از ۴ بیمارستان وابسته به دانشگاه علوم پزشکی همدان و ۸ دبیرستان پسرانه آموزش و پرورش همدان به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند.

محیط پژوهش:

محیط پژوهش در این مطالعه را کلیه بیمارستانهای وابسته به دانشگاه علوم پزشکی همدان و کلیه دبیرستانهای پسرانه نواحی دوگانه آموزش و پرورش همدان تشکیل داده است.

روش گردآوری داده‌ها:

ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش پرسشنامه بوده که در سه

بخش تنظیم گردیده، بخش اول مربوط به مشخصات فردی واحدها (شامل ۷ سؤال)، بخش دوم مشتمل بر سئوال‌ات مربوط به مشکلات بهداشتی ناشی از افزایش جمعیت (شامل ۱۴ سؤال) و بخش سوم مشتمل بر سئوال‌ات مربوط به مشکلات اقتصادی، اجتماعی ناشی از افزایش جمعیت (شامل ۲۱ سؤال) بوده است. جهت کسب اعتبار^۱ علمی ابزار گردآوری داده‌ها از روش اعتبار محتوی^۲ و برای تعیین اعتماد علمی^۳ آن از روش آزمون مجدد^۴ استفاده گردیده. پرسشنامه تنظیم شده در مرحله نهائی پس از ذکر هدف مطالعه در محل کار بین واحدهای مورد پژوهش توزیع و تکمیل شد.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها:

معیار سنجش و نمره‌بندی گویه‌ها بصورت ۱+ امتیاز، نظری ندارم صفر امتیاز و مخالفم ۱- امتیاز بوده است که پس از امتیازبندی به دیدگاه‌های موافقم نظری ندارم و مخالفم طبقه‌بندی شده است. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده از آزمون آماری کای اسکوئر^۵، آزمون دقیق فیشر^۶، ضریب توافق چوپروف^۷ و ضریب همبستگی پیرسون^۸ استفاده گردیده است.

نتیجه‌گیری نهائی از یافته‌ها:

یافته‌های این پژوهش که از طریق تنظیم جداول و توزیع فراوانی مطلق و نسبی بر اساس پاسخ واحدهای مورد پژوهش به سئوال‌ات مطرح شده، بیانگر دیدگاه‌های پرستاران و

دبیران مرد در مورد مشکلات ناشی از افزایش جمعیت به منظور مطالعه دقیق‌تر، دیدگاه‌های پرستاران و دبیران مورد مقایسه قرار گرفته و همچنین تاثیر معیارهائی مثل سن، میزان تحصیلات، سابقه خدمتی، وضعیت تاهل، مدت تاهل و تعداد فرزندان نیز بر دیدگاه واحدهای مورد پژوهش مورد مطالعه قرار گرفته است.

در رابطه با اولین هدف ویژه پژوهش، یافته‌ها نشان می‌دهند که بیشتر پرستاران در گروه سنی ۲۵-۲۹ سال، دارای تحصیلات فوق دیپلم، دارای سنوات خدمتی کمتر از ۴ سال، طول مدت تاهل کوتاه و دارای یک فرزند بوده‌اند در حالیکه بیشتر دبیران مورد پژوهش در گروه سنی بالاتر از ۳۵ سال، دارای تحصیلات لیسانس، سنوات خدمتی بیشتر از ۱۵ سال، متاهل و دارای دو فرزند و بیشتر بوده‌اند.

در رابطه با دومین هدف ویژه پژوهش «تعیین دیدگاه‌های پرستاران و دبیران در مورد مشکلات ناشی از افزایش جمعیت» یافته‌ها نشان می‌دهند که اکثریت پرستاران و دبیران در کل نسبت به مشکلات ناشی از مشکلات ناشی از افزایش جمعیت دیدگاه موافقی داشته‌اند همچنین در بررسی تک‌تک سئوال‌ات نیز یافته‌ها مبین آن هستند که پرستاران و دبیران با اکثریت سئوال‌ات مطرح شده در پرسشنامه نظر موافق داشته‌اند و فقط با سئوال‌ات، کاهش طول عمر افراد جامعه، کند شدن روند توسعه علمی و فنی، افزایش تعداد بیسوادان،

افزایش میزان طلاق، افزایش میزان اعتیاد و افزایش نسبت کودکان بی سرپرست در نتیجه افزایش رشد جمعیت کمتر از ۷۵ درصد موافق بوده‌اند.

در رابطه با سومین هدف ویژه پژوهش «مقایسه دیدگاه‌های پرستاران و دبیران در مورد مشکلات ناشی از افزایش جمعیت» یافته‌ها نشان می‌دهند که در کل بین دیدگاه‌های پرستاران و دبیران اختلاف معنی‌داری وجود نداشت و فقط در مورد سئوال‌ات افزایش میزان مرگ و میر نوزادان، افزایش میزان مرگ و میر مادران، قطع زودرس شیر مادر بعلت فاصله‌گذاری کم بین حاملگی‌ها، افزایش بیماری‌های جسمی، کند شدن روند توسعه اقتصادی و افزایش میزان اعتیاد در نتیجه افزایش رشد جمعیت، بین دیدگاه‌های پرستاران و دبیران اختلاف معنی‌داری وجود داشت و

تا در زمینه تنظیم خانواده و مسائل جمعیتی بخصوص مواردی که پرستاران کمتر از ۷۵ درصد با آنها موافق بوده‌اند جهت آموزش دانشجویان پرستاری و آموزش ضمن خدمت پرستاران توجه بیشتری نمایند.

ضروری به نظر می‌رسد یکی از موارد دهگانه مراقبت‌های اولیه بهداشتی^۹ می‌باشد. آنچه که اهمیت برنامه تنظیم خانواده را روزافزون می‌کند مشکلات بی‌شمار ناشی از افزایش جمعیت است از آنجائیکه مقبولیت برنامه تنظیم خانواده از طرف اقشار مختلف جامعه به عوامل مختلفی از جمله دیدگاه آنها در این زمینه بستگی دارد لذا با توجه به اینکه پرستاران و دبیران نسبت به مشکلات ناشی از افزایش جمعیت دیدگاه موافقی داشته‌اند باید نسبت به اجرای برنامه تنظیم خانواده در جامعه امیدوار بود. از آنجائیکه اکثریت پرستاران و دبیران نسبت به مشکلات ناشی از افزایش جمعیت دیدگاه موافقی داشته‌اند ولی تعداد پاسخهای مخالف و بی‌نظر هرچند با درصد پائین، در این دو قشر نگران کننده است لذا نتایج این پژوهش می‌تواند مورد توجه برنامه‌ریزان و مدیران آموزش پرستاری قرار گرفته

در سایر موارد پرستاران و دبیران دارای نقطه نظرات مشترکی بودند. در رابطه با چهارمین هدف ویژه پژوهش «تعیین ارتباط بین دیدگاه‌های پرستاران و دبیران با مشخصات فردی آنها» ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین سن، سابقه خدمتی، مدت تاهل و تعداد فرزندان با دیدگاه واحدها نسبت به مشکلات ناشی از افزایش جمعیت همبستگی ضعیف و معکوس وجود دارد ولی آزمون آماری Z نشان داد که این همبستگی‌ها معنی‌دار نیستند. جهت تعیین همبستگی بین میزان تحصیلات، وضعیت تاهل و دیدگاه واحدهای مورد پژوهش نتایج آزمون آماری کای دو نشان داد که بین این صفات همبستگی وجود ندارد.

موارد استفاده در پرستاری:

برنامه تنظیم خانواده که امروزه بیشتر از هر زمان دیگر اجرای آن

- 1- Validity
- 2- Content Validity
- 3- reliability
- 4- test retest
- 5- chi-square
- 6- exact test of fisher
- 7- tchouproff
- 8- pearson
- 9- Primary health care

Title: Male nurses and teachers views about issues related to increasing population in Hamedan Iran

Authors: Khodavasi Masoud, Abasi Marani Fateme, Rahiminia Masoume, Kamali Parviz, Najafyarandi Akram

Abstract

This is a descriptive comparative field study. The aim is to describe views of male nurses and teachers about increasing population and then compare the view with each other. Sample was 40 male nurses and 40 male teachers which selected by simple random sampling. The tool for data gathering was a questionnaire with three parts. The first part was demographic data, the second and third part were in turn some questions about health issues and Socio-economic issues related to increasing population. Results: both groups had the same views about issues related to increasing population. There were not significant statistical differences between views in two groups. Meanwhile finding show that there was no significant relationship between ages, literacy, the year's record of service, marital status, durance of being married and number of children with views about issues of increasing population in two groups.

Key words: field study, increasing population, Socio-economic issues